

2083/10
28/10
DOMOKOS, J. (Budatétény):

Első pótlás „EGY FALUSI UTCA GUBACSAI“-hoz (cecid.)

Erster Nachtrag zu „DIE GALLEN EINER DORFSTRASSE“ (cecid.)

Szerző kiadása.

Megjelent }
Editum } 1943. II. 4.

Ára belföldön }
Inlandpreis } Pengő 1.60

Ára külföldön }
Auslandpreis } Pengő 2.00

Kapható a követ- | Erhältlich auf der
kező címen: | folgenden Adresse:

Kőfaragó - Gyelnik V.
Budapest, I., Csap-utca 4. III. 20. sz.

Megrendelésnél | Bei Bestellung bitte
hivatkozzék a | sich auf die fol-
következő jel- | gende Bezeichnung
zésre; | berufen:

BORBÁSIA NOVA 10.

AGRÁRTUDOMÁNYI EGYETEM
KERT- ÉS SZŐLŐGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖNYVTÁRA
NAPLÓSZÁM: 4326/10

Typographia
ATTILA
Bpest, II. Szász K.-u. 3-5.

2083/10

KERTÉSZETI ÉS
SZŐLESZETI ISKOLA
KÖNYVTÁRA
Folyóirat lelt. sz. 3577

Lelt. 1965.

Domokos J. (Budatétény):

**Első pótlás „Egy falusi utca gubacsai“-hoz.
 Erster Nachtrag zu „Die Gallen einer
 Dorfstrasse.“**

2014 APR 24

Az 1940. év végén összefoglaltam utcám gubacsait egy rövidke cikkben,¹ mert a 71 faj — amelynek tekintélyes része hazánkra egyben új adat is volt — erre érdemesnek látszott, azonkívül utcámra kitüntető, hazánk kikutatottságára pedig kevésbé kitüntető fényt vetett. Azóta szükségszerűen sokszor jártam utcámban, no meg Balás Géza barátom is többször átment rajta. Ennek a járkálásnak újabb cecidológiai eredményei mutatkoztak, melyeket a kor szellemének megfelelően nem merek véka alá rejteni, hadd legyen közkincs mindenki okulására.

Mindjárt bevezetőben mondom, hogy az 1941-es „szezón“ a mult évihez képest rendkívül szegény volt, úgy a tömeges előfordulás, mint a fajok száma szempontjából. Atkagubacs még a legközönségesebbekből (pl.: **Eriophyes chondrillae**, vagy **Eriophyes drabae**) is alig akadt egy-két szál. A *Chondrilla Cystiphora*-ját, mely a mult évben oly gyakori volt, egyáltalán nem is találtam. Hogy mégis akadt új gubacs, éspedig elég szép számmal (34), az — mint már említettem — részben Géza barátom látogatásainak köszönhető; az újabb adatok másik részét az új telekrésszel gyarapodott kertem szolgáltatta, földtúrás közben.

A második száz gubacsból már nem hiszem, hogy lesz valami, ahhoz egy kicsit rövid az utcám, meg a legkiadósabb gazdanövények (*Quercus*, *Salix*, *Acer*) is hiányoznak belőle. Mindazonáltal nem adom fel a reményt, hogy egy következő jobb évjárat további adatokkal gyarapítja majd még ennek az első pótlásnak a névsorát.

A cikkben szereplő néhány diagnózis kiegészítését, a gyűjtött anyag határozását, ill. revízióját, mint a multban, ez alka-

¹ Domokos J.: „Egy falusi utca gubacsai.“ Borbásia nova 4. 1940. p. 1—11.

lommal is a pótlásokban és kiegészítésekben rendkívül járatos Balás Géza barátom végezte.

A közlemény díszét képező ábra (az eredeti után készült tollrajz) Jamrich István kollégám ügyességét dicséri. A gyűjtött gubacsok eredetijeit szokás szerint a Balás-féle gyűjteményben helyeztem el.

Felsorolás:

(a gazdanövények névsorrendjében)

Achillea millefolium — **Clinorrhyncha millefolii** Wachtl.

Agropyrum intermedium — **Isthmosoma hyalipenne** Walk.

Agropyrum repens — **Isthmosoma hyalipenne** Walk.

*? **Lonchaea parvicornis** Meigen. A földforgatás közben talált gubacsok nagyjából hasonlóak a *Cynodon dactylon*-ról már utcámban is gyűjtött **Lonchaea lasiophthalma**-gubacsokhoz. Utóbbi légyfaj az irodalom szerint monophag, s így a tarack gubacsai valószínűleg a Houard² határozójában említett, de csak alig pár szóval jellemzett **L. parvicornis** gubacs-csal azonosak.

Arabis albida — * **Dasyneura Schneideri** Rübs. Az egyik szomszédos kertben és (utcámon kívül) falunk temetőjében tömegesen találtam.

Artemisia vulgaris — **Rhopalomyia foliorum** Kieff. Hazánk területéről eddig csak Budapestről és Nagyszébenből volt ismert.

Aster linosyris — * **Dasyneura procera** Rübs.

Atriplex patula — * **Stefaniella Cecconii** Kieff. 1940. év február 2-án számos példányát szedtem az út mellett. Az idén csak egyetlen gubacsára akadtam, szeptember második felében.

A februári gubacsokból nagy számú fémfürkész (Chalcidida) kelt. E fürkészek tevékenysége következtében maga a gubacsokozó csak négy példányban került kézre; az első kettő (♂, ♀) március 16-án hagyta el a gubacsot, míg a harmadik (♀) 27-én, a negyedik (♂) pedig 30-án bújt elő (laboratóriumi nevelés!).

² Houard, C.: „Les Zooecidies des Plantes d'Europa et du Bassin de la Méditerranée. — Paris, 1909—1913.

Centaurea Sadleriana — **Aylax scabiosae** Gir.

— **Löwiola centaureae** F. Lw.

Clematis vitalba — **Eriophyes vitalbae** Can.

Cytisus austriacus — * **Cecidomyidarum** gen. et sp. — A hüvelyek tövén mintegy 4 mm átmérőjű, gömbölyded, vékonyfalú gubacsok.

Ezt a fajt Houard³ írta le először (1925-ben) Franciaországból, *Cytisus supinus* L. (= *C. capitatus* Scop.) gazdanövényről.

Janetiella Leméi Kieff. gubacsá *Ulmus scabra* levelén és vesszején.
Janetiella Leméi Kieff. auf Blatt und Zweig von *Ulmus scabra*.

* ? **Wachtliella Niebleri** Rüb s. — A hajtások felső részén egyes levelek levélkéi kétoldalról felfelé összehajlanak és kissé megvastagodva hüvely-szerű gubacsá alakulnak; a lárvakamrában több narancsszínű nyü él.

Az irodalomban a *C. austriacus*-nak erről a gubacsáról nem találtam említést. Talán azonos a *C. nigricans* leveleit elgubacso-

³ Houard, C.: „Galles de l'Europe occidentale.” Marcellia vol. XXII, 1925. (1926.) p. 11. fig. 5.

sító **Wachtliella Niebleri** nevű fajjal, melyről Ross—Hedicke⁴ határozókönyve (846. szám alatt) á-lal említi, hogy *C. capitatus*on is él. Az említett határozókönyv megjelenése előtt (1914-ben) H o u a r d⁵ „Cecidomyide“ megjelöléssel közölt azonos alakú gubacsot (leírását és ábráját) szintén *C. capitatus* (sub *C. supinus*) gazdanövényről.

Galium verum — **Eriophyes galiobius** C a n.

— **Schizomyia galiorum** Kieff.

Inula ensifolia — **Contarinia ? subterranea** F r f l d.

Juglans regia — **Eriophyes tristriatus erineus** N a l.

Linaria vulgaris — * **Eriophydarum** gen. et sp. = Ross—Hedicke No. 1464.; H o u a r d No. 5036. A hajtások csúcsán a levelek torzultak, besodródó szélűek. A leveleken, ill. azok besodródásaiban, preparáló mikroszkóp alatt vizsgálva, sok gubacsatkát találtam. Csak egyetlen növényről sikerült gyűjteni.

Gymnetron sp. (M o e s z⁶ No. 550.) — A növény földalatti részein kerekded, mintegy 4 mm átmérőjű, húsos, egykamrájú gubacsok. — Az irodalom szerint két **Gymnetron**-faj (**G. linariae** P a n z. és **G. collinum** G y l l h.) okozhat azonos alakú és a fenti leírással megegyező gubacsot. Az imagót a gyűjtött gubacsokból nem sikerült felnevelnem, s így az okozó fajának pontos meghatározása nem volt lehetséges.

Medicago falcata — **Contarinia medicaginis** Kieff.

Melilotus officinalis — **Tychius crassirostris** K i r s c h.

Pirus sativus — **Dasyneura piri** B e h é.

Potentilla reptans — **Xestophanes potentillae** V i l l.

Prinus spinosa — **Ischnonyx prunorum** W a c h t l.

— **Putoniella marsupialis** F. L w.

Raphanus sativus — **Contarinia nasturtii** Kieff.

Ribes vulgare — **Eriophyes ribis** (W e s t w.) N a l.

Rubus caesius — **Dasyneura plicatrix** H. L w.

Sambucus nigra — **Epitrimerus trilobus** N a l.

⁴ Ross—Hedicke: „Die Pflanzengallen (Cecidien) Mittel und Nord-europas.“ Jena, 1927.

⁵ H o u a r d, C.: „Galles d'Europe et d'Asie Mineure, nouvelles ou peu connues.“ — Marcellia vol. XIII, 1914. (1915.) p. 169—170. fig. 26—27.

⁶ M o e s z G.: „Magyarország gubacsai.“ — Botanikai Közlemények, vol. XXXV; 1938. p. 97—205.

Thuja orientalis — **Eriophyes thujae** Garman.

Thymus serpyllum s. l. — **Janetiella thymi** Kieff.

Ulmus scabra — **Janetiella Laméi** Kieff.

— **Physemocecis ulmi** Rüb s.

Vitis vinifera — **Eriophyes vitis** Nal.

Összesen 34 faj 27 gazdanövényen. Közülük Magyarországra új 7 faj (*-gal jelölve).

Összefoglalva előző cikkem adataival, az utcámból 1942. jan. 1-ig ismert gubacsfajok száma 105, amelyekből Magyarországra új 18, a tudományra új 2 faj.

Ergänzend habe ich das Sammeln von Gallen (1) auch im J. 1941. fortgesetzt. Es konnte die Gesamtzahl der Gallen auf 105 erhöht werden was einem Zuwachs von 34 Arten entspricht. Davon sind 7 Arten neu für Ungarn (*).

Auch diesmal wurden die Gallen von Herrn G. v. Balás bestimmt resp. revidiert. Für die im Nachfolgenden in deutscher Sprache gegebenen Ergänzungen u. Zuchtergebnisse bin ich Ihm auch diesmal zum Danke verpflichtet.

Fussnoten (1—6) s. im ungarischen Text.

? **Lonchaea parvicornis** Meigen. (auf *Agropyrum repens*).

Die Gallen ähneln der von *Cynodon dactylon* bekannten **L. lasiophthalma**. Diese soll aber monophag sein, demnach die Galle der Quecke wohl mit der von Houard (2) nur sehr kurz beschriebenen **L. parvicornis** identisch sein wird.

Cecidomyidarum gen. et sp. (auf *Cytisus austriacus*).

Am Grunde der Hülsen etwa 4 mm. dicke, dünnwandige Gallen. Diese Art wurde zuerst von Houard (3) aus Frankreich beschreiben.

? **Wachtliella Niebleri** Rüb s. (auf *Cytisus austriacus*).

Einzelne Blättchen bilden nach oben gefaltet, verdickte hülsenartige Gallen. In der Larvenkammer mehrere orangengelbe Larven. In der Literatur wird von *C. austriacus* keine solche Galle erwähnt doch dürfte sie mit der von *C. nigricans* bekannten **W. Niebleri** identisch sein. [(Ross—Hedick (4)]. Houard (5) hat aber schon früher (1914) die Beschreibung und Abbildung dieser Galle von *C. capitatus* veröffentlicht.

Eriophyidarum gen. et sp. (= Ross—Hediecke No. 1464, H o u a r d No. 5036) (auf *Linaria vulgaris*).

Die Blätter der Sprossspitze sind deformiert mit eingerollten Blatträndern, darunter viel Milben.

Gymnetron sp. (6) (= M o e s z No. 550) (auf *Linaria vulgaris*).

Es ist mir nicht gelungen die Käfer zu erziehen um mit Bestimmtheit die Art (ob, **G. linariae** o. **G. collinum**) zu bestimmen.

2083/10

3577

Felelős kiadó: *Domonkos J.*

12.321 Attila-nyomda részvénytársaság Budapest
 II. kerület, Szász Károly-utca 3—5. — Telefon: *150- 080
 Igazgató: KULCSÁR ANDOR.

